



## СЕМИНАРСКИ РАД

**ТЕМА: ЕПАЊЕЛ БРЕТОН (L'EPAGNEUL BRETON)**

*UN MAXIMUM DE QUALITES UN VOLUME MINIMUM*



**АУТОР:**

**ЈОВИЦА САВИЋ**

## ЕПАЊЕЛ БРЕТОН

Епањел бретон је Француска раса паса. Прва сведочанства потичу из половине 19-ог века. Енглези који су долазили да лове у Бретањи помињали су га у својим причама, посебно у „Лову на вука или друге животиње на југу Бретање” аутора Девиса који је ишао да лови у Бретањи и који пише о томе да је видео мале епањел бретоне, који су по његовом мишљењу, ловили изузетно добро. У 19-ом веку то је био пас за фарму, пас криволоваца и професионалних ловаца, вишенаменски пас. Клуб епањел бретона основан је 1907. у Лудеаку, на иницијативу становника Артура Енода који је био љубитељ паса и коња захваљујући коме је одржан први скуп љубитеља епањел бретона, а следеће године основан је клуб епањел бретона. Од тада, бројни одгајивачи, а посебно Жозеф Патан, певички одгајивач из Калака трудио се да створи пса у складу са њиховим жељама, а после рата из 1914-1918. успели су да добију пса који обједињује максимум квалитета у тако малој величини, сходно познатој изреци. До шездесетих година прошлог века, већину одгајаних паса у Калаку одводили су на мање фарме где су их социјализовали и остваривали контакт са ловином, а одгајивачи су их узимали после годину или две и имали социјализоване псе већ навикле на ловину. Калак је одувек био одгајивачки центар Епањел Бретона. Око 20 одгајивача вршило је селекцију епањел бретона у Калаку почетком века, што је изузетно велики број за тако мали регион од само 3000 становника. Данас четири одгајивача настављају да одрже Калак као родно место епањел бретона, а то су власници одгајивачница: Elevage de Kerveillant, Elevage de Keranlouan, Elevage de Cornouaille, Elevage de l'Isle de Callac.



Istor de Keranlouan en 1962 (CH T).

Сматра се да раса потице из Шпаније .У 14-ом веку донет је на Бретању, где је и добио име.Није био нарочито познат као птичар, све до задње четвртине прошлог века. Енглези су у то доба долазили на Бретању ради лова на јеребице и шљуке. Због слабих саобраћајних веза у то доба, Енглези су остављали своје псе на Бретањи у току сезоне лова. То је била прилика да се неконтролисано паре са Бретоном. Први мешанци су се ловно показали изванредни, што је био повод да Французи приступе организованом додавању крви, Првенствено Енглеског сетера, који је по типу и одлаканости најближи Бретону. Због ефикасности у лову потомака,фонд је брзо нарастао а како су се показали стабилним у типу и карактеру, раса је призната 1907 године.

У оплемењеном Бретону срећно су се спојиле све најбоље карактеристике обе расе. Бретон је остао малог раста, кратак, здепаст, цврст, робустан, предузимљив, интелигентан, храбар и са пуно ловачке страсти, а од Сетера је усвојио оранж белу боју, финесе носа,чврстину стајања и методичност рада.У прошлом веку вршене су незнатне измене.Прво,неке јединке су показивале већу дужину и висину од предвиђеног стандардом, утицајем крви Сетера, због чега су Французи приступили инфузији крви,сада искључиво Бретона.Користећи Енглеску формулу-ин брединг, што им је сасвим успело.Та тзв.вертикална формуал,по којој су парили деду са унуком и бабу са унуком,показала се добром.Она је јаче фиксирала карактер,квалитете и мане фамилије,што је Бретона вратило у регионални тип.Раса се усталила на висини око 50цм,црно бела боја усвојена је првим стандардом, затим су је укинули и поново је унели у стандард 1956.г. по угледу на Енглезе који признају све боје за своје расе. Стандардом ФЦИ сада је призната бело оранж ,бело браон,бело црни и тробојни.Признали су и штенце који се коте са репом с тим да се скраћује до дужине 2цм.У току целог века вршена је строга селекција како екстеријера на изложбама,тако и на утакмицама у раду пролећним и јесењим са одстрелом.У Бретону су сажети сви ловачки квалитети.

Уравнотеженост му омогућује да у потпуности влада средствима са којима га је природа обдарила и да их у савршеној хармонији прилагођава условима терена и времена. Ловачка страст је код њега веома изражена.Брзином рада се приближава енглеским птичарима. На утакмицама Фиелд-триалс брзина рада је цењена као и квалитет носа.Већа брзина условљава и високо држање главе при раду, што је такође услов на утакмицама. Уз то, брзи галоп не омогућује рад ниским носом,јер би трпео повреде главе.Али,сваки интелигентан пас,зависно од потребе,користи и висок и низак нос,као што смењује кас и галоп,ако га услови терена на то присиљавају.Бретна не треба подстицати на активност.Ради једнако на температури плус или минус 30 Ц.Ако је безводан терен нарочито лети,треба за њега носити воду.

Издржљивији је од било које расе птичара, што му омогућује квадратна грађа тела.Једнако је активан на почетку и на крају лова.Воли рад у води у коју улази најчешће првим контактом.Такодје је храбрији од осталих птичара. Бретон је тврдоглав пас са јаче испољеном тежњом за независношћу,али и поред тога лако прихвата дресуру.Љубитељи ове расе га описују као максимум квалитета у минималној запремини

Епањел бретон није тако давно постао онакав какав је описан у свом садашњем стандарду. Али већ у давна времена, када је почело све изразитије диференцирање међу ловачким псима, међу првима се се истицао управо Епањел Бретон. Он је најмањи по свом расту, али је вероватно најистакнутији између свих ловачких паса птичара.



PoulTou de Keranlouan - 1971 - CH T, IT, IB, B

Још давно пре него што је добио признање за племенитост своје расе, његови преци оставили су му у наслеђе многе врлине, а посебно међу њима издржљивост, срчаност, упорност и велику лакоћу прилагођавања сваком терену. Погодан је за лов свих врста пернате и длакаве дивљачи.

За живот и смештај му не треба много простора. Врло је интелигентан, уравнотежен, пажљив и лак за обуку, пас са брзим рефлексима и дубоко привржен свом господару.

Бретон је обдарен уживањем у апортирању најразноврсније дивљачи. Увијек се истиче захваљујући свом темпераменту и срчаности. Његова длака, грађа тјела и мали раст чине га отпорним, истрајним и погодним за најразноврсније теренске и климатске услове. Изварендан је у шуми, равници, у густом честару, камењару или барском лову.

Његова родна Бретања створила је овог дивног ловачког пса сличног људима Бретонцима: чврстог, мишићавог, вредног, збијеног тела, пуног енергије и издржљивости, интелигентног. Онако кратак и збијен подсећа на малог пунокрвног “цоба” омиљеног коња токмака тог краја, незамењивог у првим поштанским кочијама. Поникао и најпре узгајан у Бретањи, он се захваљујући ширењу свог угледа брзо распространио око Париза у Нормандији и у Солоњи. Убрзо затим прешао је границе Француске, па су клубови Бретона оснивани по Белгији, Швајцарској, Данској, Италији, Аустралији, Јапану, САД итд...

## О СТАНДАРДУ

Први стандард је био само полазна основа. Међу љубитељима, одгајивачима и кинолозима су се неколико деценија водиле жучне дискусије око висине, дужине репа, црне боје и облика главе. Укрштање са енглеским расама, до кога је долазило, било случајно, било организовано и намерно, учинило је да су мелези у то доба били нешто дужи и већи, што је свакако и утицало да је првим стандардом одређена већа толеранција у висини (читавих 11цм), тј. најнижи раст 45 цм, а највиши 56 цм. Висина је мењана више пута у току неколико деценија, док се коначно није усталила на висини од око 51цм, која није ни превелика ни премала, а обезбеђује да Бретон успешно решава ловне задатке.

Први стандард признавао је само штенад природно кратког репа, што је остало на снази све до 1933. год., тако да су иначе изврсна штенад у леглу са дужим репом била одстрањивана. Организован је референдум 1933. год. међу члановима клуба “Епањел Бретон”, који је са огромном већином изгласао да се из стандарда избаци израз “природни” у односу на реп, а унесе да се признаје и скраћен реп што је убрзо и озаконено.

Што се тиче бело-црне боје, она је призната првим стандардом, али годину дана касније (1908.) брисана је, пошто су се многи Францизи бојали да ће бело-црна боја бити доказ јачег утицаја крви енглеских птичара. Међутим, највећи доказ утицаја енглеске крви показивао се сигурно на Бретоне, бело-наранџасте јер у почетку те боје није било, или је била ретка. Уосталом, својевремено све континенталне расе биле су бело-црне или бело-кестењасрте, тако да је наранџаста боја дошла касније искључиво утицајем укрштања са сетерима и другим енглеским расама. Бело-црна боја призната је и унета у стандард тек 1956. год. Стручњаци сматрају да је направљена грешка што се одмах нису признале све боје. Прихватањем стандарда бело-црне боје значило је обнављање и ојачање пигментације, што је допринело пролепшавању расе. Црна боја се скоро редовно јављала код извесних линија Бретона, тако да је није требало стварати већ једноставно признати.

Да не би Бретон пао у нанизам (сувише мале), 1956. год. најнижи раст је подигнут са 45цм на 46цм, после чега нису вршене никакве преправке нити дотеривања. Максималан раст је задржан на 51цм.

## ВАЖЕЋИ СТАНДАРД

ФЦИ-Стандард важи од: 13. 03. 2001

Класификација ФЦИ : Група 7 птичар.

Секција 1.2 континентални птичар, тип Епањел, са радним испитом

Стандард број 95. - Француска

**КРАТАК ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД:** Поријекло Француско, тачније центар Бретање. Сада бројчано прва раса птичара у Француској. Његови преци су вероватно били за лов птица, познати у средњем веку и описао их је Гастон Фебус. Вероватно једна од најстаријих раса типа Епањел, побољшана до краја 20-тог века различитим укрштањима и селекцијама. Први пројект о стандарду расе израђен је у Нанту 03.09.1907.год., представљен је и прихваћен за вријеме прве пленарне скупштине клуба у Лудеаку (бивша Сјеверна обала) 7. јуна 1908.год. То је био први стандард "клуба епањел бретона са природно кратким репом".

**ОПШТИ ИЗГЛЕД:** Најмањи од свих птичара епањел бретон је ловачки пас са кратким репом или без репа. Складно грађен са чврстим али не сувише крупним скелетом. У целини јак и плећат али не и здепаст, довољно елегантан. То је снажан пас живахног и интелигентног погледа. Изгледа као мали "цоб бревилигне-кратка грађа", пун енергије коју чува још из своје еволуције, модел "бревилигне" је жељен и устаљен од стране реформатора расе. Пун супатанце али без тежине. Он показује тип малог, квадратичног пса пуног енергије.

**ВАЖНИЈЕ ПРОПОРЦИЈЕ:** Лобања је дужа од носника у пропорцији 3:2, односно око 12 цм према 8 цм. У цјелини глава је пропорционална са тијелом.

- дубина груди је благо мања од половине висине гребена - дужина скапуло-ишијалног (плећно-бутног) дијела једнака је висини гребена. Пуне груди допиру до висине лактова.

-дужина тела једнака је висини гребена ( пас се може ставити у квадрат).

**ПОНАШАЊЕ-КАРАКТЕ:** Пас који се уклапа у сваку социјалну средину, интелигентан, опрезан, ментално уравнотежен. Поливалентан (вишенамјенски) пас птичар намењен за сву дивљач и на свим теренима. Значајан је по тражењу, начину хода, чулу вида, претраживању, спонтаности и начину држања, подесности у дресури.

### ГЛАВА:

Представља добро изрезбарену површину. Кожа је добро прирасла.

### ЛОБАЊСКИ ДИО:

Благо заобљен лобањски део гледано одозго као и из профила. Бочне стране лица су благо испупчене. Лобањско-фацијалне линије су паралелне. Ширина лобање узета између јагодица је мања у односу на њену укупну дужину и износи приближно 11-12 цм. Аркаде нису испупчене, али образују благо заобљену криву. Фронтални дио лобање је наглашен али не

превише и не прегрубо изражен. Вратни део је под благим нагибом. Потилјак, као и јагодице, осредње је изражен.

**Стоп:** Упркос благом нагибу јасан прекид.

#### **ФАЦИЈАЛНИ (ЛИЧНИ) ДЕО:**

**Носна печурка:** Велика, са великим ноздрвама, влажним и добро отвореним, боја у тамним бојама тела, без обзира да ли је пас бео и оранж, бео и браон или црн и бео.

**Њушка:** Праволинијски(раван), краћа од лобање, бочне стране њушке су скоро паралелне.

**Усне:** Нису лабаве, мале ширине, веома осјетљиве и добро припијене. Доња је дискретно прекривена горњом чија се контура постепено савија све до њиховог склопа мало видљивог и добро затвореног. У целини, без депигментација.

**Вилица/зуби:** Зубало добро усађено, комплетно и здраво састављено у маказаст загриз.

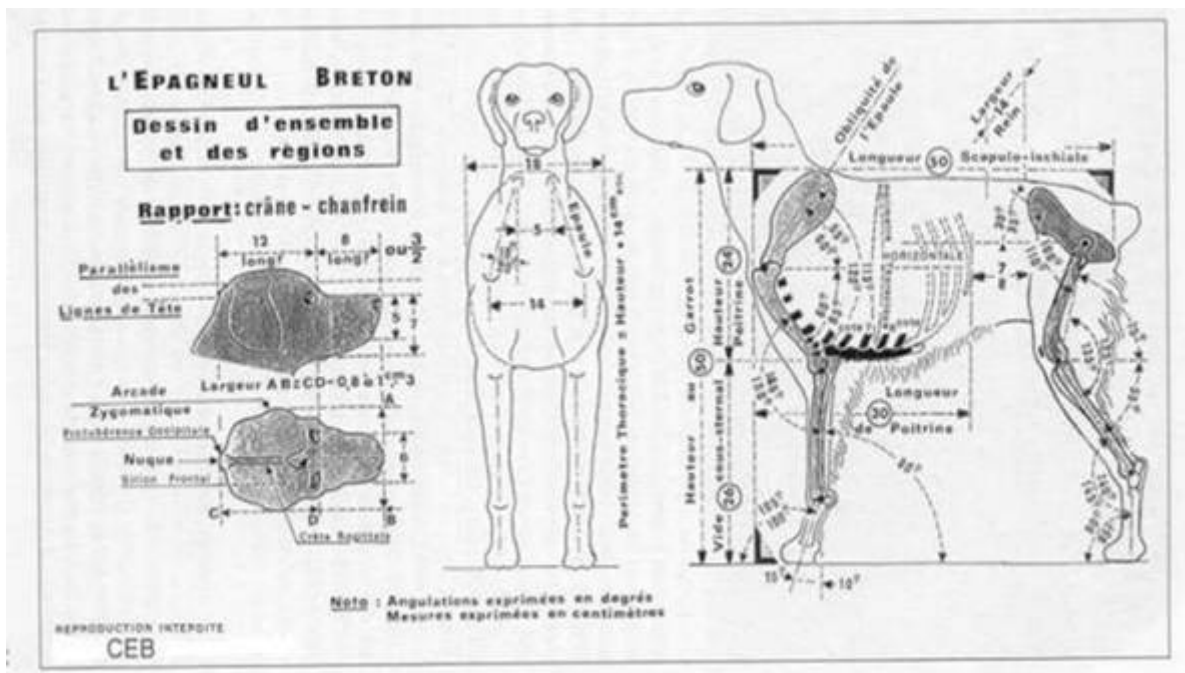
**Образи:** Мање испупчени, кожа добро припијена.

**Надочни лукови:** Чине благ лук.

**Очи:** Прилично округле, постављене водоравно, са осјетљивим капцима и добро постављене, добро пигментиране. Боја рожњаче је у складу са бојом длаке, првенствено тамна. Израз очију је повезан са покретом уха, од основе па све до врха(цијелом дужином), тако да тиме стичу прави "бретонски изглед".

**Уши:** Високо усађено, троугласто, са благо заобљеним врховима, довољно велико, више кратко (повучено напријед врхом досеже до стопа). Парцијално прекривено таласастим длакама, нарочито у горњем делу, док је врх прекривен кратким равним длакама и ношене равно ка образима. Повучене напред, ка образима, врх ушне шкољке не сме се пружати преко базе лобање. Увек је покретно у случају опрезности или у акцији.

**Врат:** Средње је дужине, веома мишићав, конусан и благо заобљен, али никада округао. Добро ограничен од плећки. Добро држи рамена, кожа танка, мека и лабава, али ипак без набора(без фанона).



**ТЕЛО:** Гледано одозго: праволинијско све до крстију и до краја сапи.

**Гребен:** Добро покретан, благо уочљив, наглашен, али не пренаглашен.

**Леђа:** Праволинијска, кратка и крута, присно везана за крсти(слабински део).

**Слабине:** Кратке, широке, мишићаве. Дуге око 8-10 цм (ширина шаке)

**Сапи:** Веома благо нагнуте, широке и мишићаве.

**Кукови:** Нижи од гребена. Благо истурени. Кврга кука лежи у нивоу леђа.

**Груди:** Спуштају се све до нивоа врха лаката, широке, са стране довољно заобљене, али не и цилиндричне. Уназад добро развијене. Грудна кост широка и позади лагано подигнута. Задњи бокови дуги и витки.

**Стомак и доња линија:** Добро али не претерано прикупљена. Стомак није хртолик, нити стрмо падајући.

**Реп:** Усађен високо, стоји хоризонтално или благо оборен, често врло покретан у случају опреза или када је пас у акцији. Епањел бретон може да се роди без или са кратким репом. Максимална дужина 10 цм, често благо уврнут и завршава се кићанком.

**Предње ноге:** Вертикално постављени зглобови, гипки и јаки. Ноге паралелне према телесној основи.

**Плећке:** Косе и мишићаве.

**Рамена:** Покретно, дуго(30% од висине гребена), са густо распоређеним мишићима. Његова косина је као код свих тркача, обухвата између 55° и 60° хоризонтално. Врхово лопатица су удаљени око 5 цм.



**Надлактице:** Мишићаве и добре грађе костију.

**Рамени део (предео од плећи до подлактице):** дуга, са густим и избоченим мишићима. Његова дужина је мало већа од дужине рамена. Угао плећно-надлактичног дела обухвата између 115° и 120°.

**Подлактица:** Мишићава и пуна нерава. Њена дужина је мало већа од дужине раменог дела. Њен правац мора бити скоро вертикалан.

**Дошапље:** Јако, чувајући извјесну гипкост, благо заобљено (његова облина обухвата између 10° и 15° вертикално.

**Предња шапа:** скоро округла, са уско међусобно прилежућим прстима, нешто длаке између прстију, јастучићи јаки, нокти кратки.

**Задње ноге:** Перфектно паралелне гледано од позади. Гледано са стране седна кврга и врх скочног зглоба леже готово на истој вертикали.

**Бутина:** Дуга са густим и избоченим мишићима, добро се пружају на доле. Њена косина у односу на хоризонталу износи између 70° и 75°.

**Ноге (од бутне кости до потколенице):** Дужина мало већа од дужине бутине, са густим и тврдим мишићима. Ширина њеног већег дијела се постепено стањује према зглобу потколенице. Угао бутно-потколеничног дијела износи око 130°.

**Потколеница:** Тврда са израженим тетивама.

**Скочни зглоб:** Јак, гледајући из профила његов положај скоро да је вертикалан, није поревише углован.

**Задње шапе:** Дуже од предњих чувајући исте карактеристике, без заперака (првог прста).

**ХОД:** Различити начини хода, лагани али снажни, правилни( уједначени) и живахни. Удови се помјерају у једну линију без вертикалних осцилација тела и без њихања, леђа остају чврста. Галоп је најважнији начин хода на терену. Кораци су брзи амплитуда осредња. Задње ноге се при галопу не избацују уназад. Брзи кораци са релативно малим освајањем простора.

**КОЖА:** Нежна, приљубљена и добро пигментисана.

**ДЛАКА:** Може да буде нежна, али не свиленкаста, равна или веома благо таласаста. Никада коврцава. Равна на глави и предњој страни удова. Задњи удови су отпозади обилно прекривени длаком(заставицама) која постепено умањује своју дужину простирући се све до коријена шапе и ножног сплета па чак и испод ( одоздо ).

**БОЈА:** Длака је бела и оранж, црна и бела, бела и браон, са шарама које заузимају неравномјерне области. Могу бити чистих боја или пјегави на носнику уснама и удовима. Са једнаким ватреним шарама оранж или тамно оранж на предњем дијелу главе, на уснама, око очију, на удовима, по грудима, изнад врха репа код тробојних паса. Мала шара на челу је прихватљива код свих боја. Једнобојна длака није прихватљива

**ВИСИНА:** Мужјаци:

**минимална висина:** 48цм са толеранцијом -1цм

**максимална висина:** 51цм са толеранцијом +1цм

**Женке:**

**минимална висина:** 47цм са толеранцијом - 1цм

**максимална висина:** 50 са толеранцијом +1цм

**Идеална висина:**

**мужјаци:** 49-50цм

**женке:**48-49цм

**ГРЕШКЕ:** Свако одступање у односу на оно што је претходно наведено, може се сматрати недостатком који ће бити кажњен у зависности од његове озбиљности.

**Карактер:** Плашљивост, плаховит поглед.

**Линије главе:** Благо се разилазе(дивергентне)

**Носник:** Узак и клинаст

**Носна печурка:** Унутрашњост ноздрва депигментиране, носна печурка уска.

**Зубало:** Састављено у клијешта. Зуби слабо усађени.

**Усне:** Дебеле, сувише опуштене, претјерано лабаве.

**Очи:** Светле, кугластог облика, косе.

**Уши:** Ниско усађене, узане на почетном дијелу, обешене, широке и са уковрђаном длаком. Предуге и увијене. Беле или са једном белом флеком.

**Врат:** Исувише танак, прекратак наборан, са фаноном.

**Леђа:** Дуга,седласта или лучна.

**Слабине:** Дуге, уске, савитљиве.

**Сапи:** Сувише уске, исувише косе, стрмо падајуће.

**Груди:** Уске, недовољно дубоке. Равна ребра, шпицасто сведена, деформисана, прекратке(испрекидане, кокошије).

**Бокови:** „Масни” и лабави, удубљени, често повезани са слабом крстима којима недостаје ширина.

**Реп:** Предуг, кратко одлакан. Вертикално ношен. Ниско усађен у односу на горњу линију.

**Абдомен(стомак):** Огроман, јако припијен (хртаст).

**Удови:** Танке кости, избачени лактови, извијене ноге према споља (О ноге) или према унутра (Х ноге).

**Предње ноге:** Дошапље исувише нагнуто. Лабави лактови. Шапе далеко међусобно или уско постављене.

**Шапе:** Спљоштене, сувише дуге или округле, широке, гажењем сломљени прсти.

**Кожа:** Дебела и лабава, са наборима.

**Длака:** Срасла са телом. Сувише кратка.

## **ТЕШКЕ ГРЕШКЕ**

**Понашање:** Равнодушан темперамент.

**Лобања:** Јагодице веома изражене, фанон веома истакнут, аркаде веома уочљиве, стоп превише изражен.

**Њушка:** Веома кратка. Падајућа њушка(прејако дивергентне линије)

**Очи:** Светле, поглед зао као код птице грабљивице, разроност (на унутар или напоље).

**врат:** Претерано дугачак, фанон изражен.

**Длака:** Уковрћена, свиласта или преобилна. Кратка длака. Недовољна или претерана одлаканост. Предуге заставице.

**Начин хода:** Потешкоће приликом хода.

## **ДИСКВАЛИФИКАЦИЈСКЕ ГРЕШКЕ:**

**Све карактерне мане:** Пас који уједа, агресиван према псима или људима или плашљив пас.

**Недостатак код овог типа:** Недостатак карактеристика расе, пас који у својој раси више на личи на друге псе исте врсте.

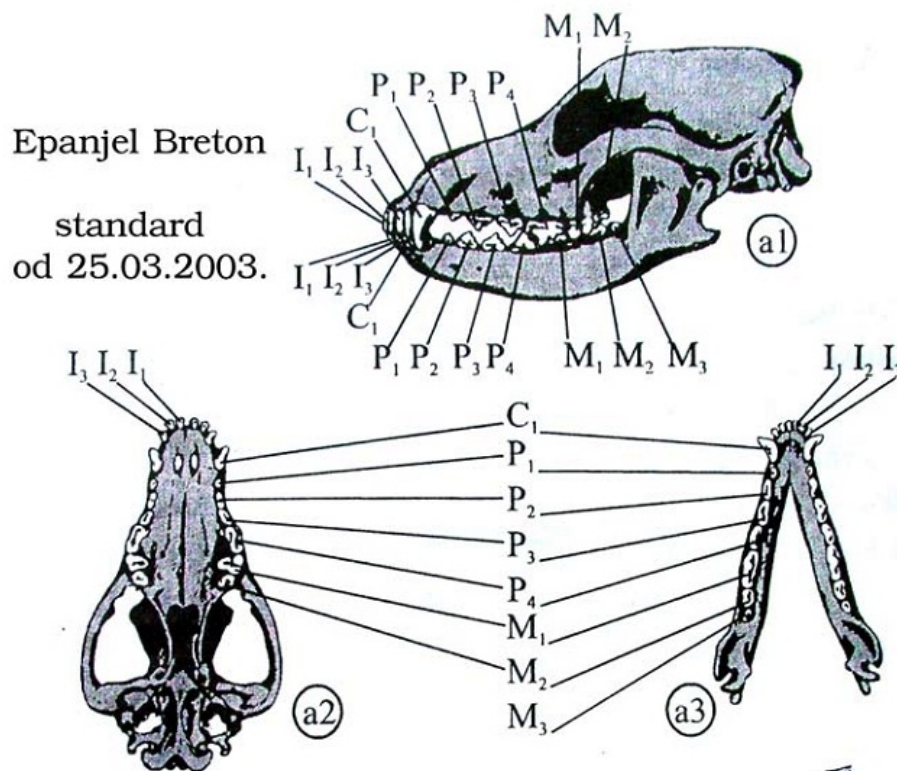
**Величина:** ван граница стандарда.

**Линија(форма) главе:** Конвергенција граничних линија лобање и њушке( прћаст нос)

**Ненормална(не природна) шара:** Бела шара на ушима, око уоквирено белом бојом.

**Очи:** Веома светле, различитих боја, разроност, ентропија и ектропија. Депигментисани капци.

**Вилица:** Прогнатизам (предгриз) и подгриз.



**Зубало:** ПМ1 исто као и М3 се сматрају небитним. Само се може прихватити одсуство 2ПМ2 или 1ПМ2 и 1ПМ3. Остали недостаци су елиминаторни код зуба(ПМ2 и ПМ3). Сваки други недостатак зуба повлачиће за собом елиминацију.

**Пигментација:** Недостатак пигмента на носној печурци и очним капцима.

Присуство првог прста, закржљалог.

Озбиљне морфолошке аномалије.

**Н.Б.** Мужјаци морају имати два тестиса спуштена у скротум.



**Литература:**

Михаило-Милан Килибарда: Епањел бретон- ваш пас

Интернет странице:

Balkankinology.net

Club de l'Épagneul Breton France

[www.keranlouan.com](http://www.keranlouan.com)